

EL PORTAFOLIS EN LLENGUA ORAL: UNA EXPERIÈNCIA A FORMACIÓ DEL PROFESSORAT

*Dolors Font Rotchés, Francina Torras Compte
Departament de Filologia Catalana
Facultat de Formació del Professorat
Universitat de Barcelona*

Resum

En aquest article, volem presentar una experiència innovadora que s'està portant a terme des del 2004 en dues assignatures de llengua oral de la Facultat de Formació del Professorat de la UB, *Llengua Catalana Oral*, de Comunicació Audiovisual, i l'assignatura optativa *Taller de locució i pronúncia*, ofertada a tots els ensenyaments de mestre. Es tracta de l'aplicació del portafolis - també anomenat *European Language Portfolio* (ELP)- en un context en el qual s'està implementant el sistema de crèdits europeus (ECTS. *European Credits Transfer System*).

PARAULES CLAU: Portafolis, Llengua oral, Sistema d'Avaluació.

Resumen

En este artículo, vamos a presentar una experiencia innovadora que se está llevando a cabo desde el año 2004 en dos asignaturas de lengua oral en la Facultat de Formació del Professorat de la UB, *Llengua Catalana Oral*, en Comunicació Audiovisual, y la optativa *Taller de locució i pronúncia*, ofertada a todos los alumnos de magisterio. Se trata de la aplicación del portafolios - *European Language Portfolio* (ELP) – en un contexto en el que se está implementando el sistema de créditos europeos (ECTS. *European Credits Transfer System*).

PALABRAS CLAVE: Portafolios, Lengua Oral, Sistema de Evaluación.

Abstract

In this article, we want to present an innovative experience which has been carried out since 2004 in two subjects of oral language in the Faculty of Education from the University of Barcelona, *Catalan oral language* in Audiovisual Communication Studies and *Workshop of Locution and Pronunciation* in Teacher Training Studies. It's about the application of *European Language Portfolio* (ELP) in one context which the *European Credits Transfer System* (ECTS) is being implemented.

KEYWORDS: Portfolio, Oral Language, Evaluation System.

1. Introducció

El fet que tots els ensenyaments de Mestre de la Facultat de Formació del Professorat siguin ensenyaments-pilot del DURSI en la introducció d'un model educatiu integrat en l'Espai Europeu d'Educació Superior (el sistema de crèdits europeus: ECTS. *European Credits Transfer System*) ha determinat una nova manera d'entendre la docència, segons la qual l'alumne s'ha d'implicar en el procés d'aprenentatge, amb l'objectiu de construir uns coneixements i unes competències noves a partir del seu domini de la matèria (independentment del nivell inicial que tingui) i mitjançant la interacció.

En tot aquest procés, la reflexió metacognitiva és un eix bàsic, ja que l'alumne ha de ser capaç de pensar i de parlar dels seus aprenentatges i del progrés que aconsegueix. El tutor, alhora, en el seu paper de guia, ha d'oferir un model docent actiu que constantment proposi reptes nous als seus alumnes. És evident, doncs, que la motivació i la implicació del professor-tutor i de l'alumnat en el procés són fonamentals.

Des d'aquest punt de vista, als professors ens va caldre buscar noves metodologies d'aprenentatge coherents amb aquest sistema que ens oferissin no solament eines per fer el seguiment de l'alumne i per guiar-lo en el procés d'aprenentatge, basat en els coneixements propis, en l'autoreflexió i en la cooperació i la interacció amb els altres, sinó també nous sistemes d'avaluació que estiguessin d'acord amb l'esperit del mètode. En aquest sentit, ens va semblar interessant experimentar aplicant el portafolis en l'ensenyament-aprenentatge de la llengua oral, una de les competències que qualsevol estudiant de Magisteri o de Comunicació Audiovisual ha de tenir en acabar els estudis.

Hem escollit el portafolis¹, entès com una col·lecció de treballs de l'estudiant que s'ha obtingut a partir de la selecció que ha fet dels més representatius, que conté reflexió, que mostra el seu procés i el seu progrés en l'aprenentatge i que documenta la diversitat de l'alumnat (Cassany, 2006:8), perquè, d'una banda, respecta la nostra concepció metodològica, segons la qual l'estudiant ha de ser autònom i protagonista en el seu aprenentatge i, alhora, hi ha d'haver un marcat interès pels processos, i, de l'altra, ens permet un sistema d'avaluació formativa, el qual creiem que és més eficaç, representatiu i adequat que no pas una prova final que determini la nota global de l'alumne.

Partint de la base que podia ser un bon instrument per aprendre llengua oral, vam aplicar-lo els cursos 2004-2005 i 2005-2006 amb els alumnes que seguien l'assignatura troncal *Llengua Catalana Oral*, de Comunicació Audiovisual, i amb els de l'assignatura optativa *Taller de locució i pronúncia*, de tots els ensenyaments de Mestre, per valorar-ne l'eficàcia i la incidència en la millora del rendiment acadèmic de l'alumnat.

2. El portafolis

L'objectiu final que ens proposem en la formació de mestres i de comunicadors, pel que fa a la llengua catalana oral, és que l'alumnat n'aconsegueixi un bon domini i sigui capaç, d'una banda, d'interpretar tota mena de discursos orals i, de l'altra, de produir-

¹ Aquest projecte ha estat possible gràcies a l'ajut obtingut a la convocatòria REDICE '04.

los de forma adequada, correcta, cohesionada i coherent en els diversos contextos comunicatius de la seva pràctica professional.

Per aconseguir aquest objectiu, hem aplicat el portafolis amb la finalitat de valorar-ne la repercussió en la millora del rendiment acadèmic i d'aconseguir, també, que l'alumnat, motivat a reflexionar, desenvolupi estratègies i tingui eines per aprendre llengua autònomament, ja que entenem que la formació de qualsevol professional no s'acaba en el moment que obté un títol, sinó que s'ha d'anar formant contínuament.

El portafolis de llengua oral que elaboren els alumnes és format per diverses activitats que es fan durant el curs tant dins de l'aula com a fora. En aquest context, i aprofitant els mitjans que ens ofereixen les noves tecnologies, vam decidir fer servir un suport que ens permetés emmagatzemar dades d'àudio i de vídeo en format digital: el CD-Rom.

El CD-Rom permet a l'alumne, i també al professor, guardar les produccions, escoltar-les i veure-les tantes vegades com calgui, analitzar-les i anotar tots aquells aspectes que es valoren. Així, doncs, l'alumne podrà disposar del temps necessari per analitzar les seves produccions i reflexionar sobre el seu procés d'aprenentatge, podrà ser conscient dels dèficits que encara té i podrà repetir les activitats orals que consideri oportunes. El professor, alhora, l'ajudarà a analitzar, l'incitarà a reflexionar i li suggerirà diverses possibilitats per millorar el seu discurs. Els comentaris dels companys també seran tinguts en compte per l'alumne.

2.1 Activitats inicials

A començament de curs es passa una graella que serveix perquè l'alumnat es comenci a familiaritzar amb tots els aspectes que intervenen en la locució (pronúncia, vocalització, entonació, intensitat, velocitat, ritme, pauses, elements paralogutius, ordre de les estructures gramaticals del discurs, etc.) i prengui consciència del nivell que creu que té a l'hora d'iniciar l'assignatura.

La graella que hem creat i que els alumnes han de respondre és la següent:

Quina mena de parlant sóc?

Marca l'afirmació de cada apartat amb la qual estàs d'acord.

1. Parlo amb una intensitat adequada.
2. Parlo fluix, gairebé no se'm sent.
3. Parlo massa alt.
4. Des d'un punt de vista gramatical, m'expresso correctament.
5. Crec que quan parlo tinc moltes interferències lèxiques i gramaticals, però no les detecto.
6. Detecto interferències lèxiques i gramaticals amb el castellà.
7. Vocalitzo bé.
8. Vocalitzo i remarco els sons exageradament.
9. Vocalitzo poc.

10. Quan parlo en públic, tendeixo a mirar tot l'auditori. 11. Quan parlo en públic, em costa mirar l'auditori. 12. Quan parlo en públic, miro només una persona.
13. A l'hora de cohesionar el discurs oral, faig servir els pronoms relatius i els pronoms febles adequadament. 14. A l'hora de cohesionar el discurs oral, tinc dificultats per utilitzar els pronoms febles i els pronoms relatius. 15. A l'hora de cohesionar el discurs oral, a vegades, oblidó alguns pronoms.
16. En general, la meua pronúncia és correcta. 17. Tinc dificultats a l'hora de pronunciar alguns sons. 18. Em costa pronunciar la majoria de sons.
19. El meu discurs és àgil i fluid. 20. El meu discurs no és gaire fluid.
21. L'entonació és adequada i natural. 22. L'entonació és monòtona. 23. L'entonació és emfàtica.
24. Considero que quan parlo, utilitzo una velocitat adequada. 25. Quan parlo, vaig massa de pressa. 26. A l'hora de parlar, vaig a poc a poc.
27. Faig les pauses adequades al discurs. 28. No tinc consciència de quan faig pauses. 29. Faig pauses innecessàries. 30. Faig pauses quan se m'acaba l'aire.
31. El meu vocabulari és ric i precís. 32. Quan parlo, tinc poca varietat lèxica i tendeixo a repetir una mateixa paraula diverses vegades. 33. Tinc dificultats a trobar les paraules adequades.
34. Tinc facilitat a l'hora d'expressar les idees. 35. En alguns contextos, em costa concretar les idees. 36. En general, em costa concretar les idees rellevants.
37. Em sento bé parlant en públic. 38. Tinc nervis abans de començar a parlar en públic. 39. Quan parlo en públic, em costa molt controlar els nervis.
40. Acabo sempre les oracions. 41. Procuo acabar les oracions. 42. Deixo frases sense acabar.
43. Considero que sé ordenar les idees quan parlo. 44. Reconec que no sé ordenar les idees. 45. Em costa ordenar les idees quan parlo.

A continuació, l'estudiant s'ha de preparar un text oral d'entre cinc i set minuts de durada que serveixi de presentació personal (qui és, quins estudis fa, quines són les seves activitats preferides, els seus gustos, alguna anècdota divertida...) i l'enregistri en un CD-Rom. Aquests dos documents ens serviran per establir el coneixement de la matèria que té cadascú a l'hora de començar l'assignatura, com veurem a l'apartat d'avaluació.

Un cop analitzades les necessitats formatives de l'alumnat, es programen unes activitats específiques, que serveixen per treballar tota una sèrie de qüestions puntuals relacionades amb la locució, i activitats més globals (creació de discursos orals per part de l'alumne), que tenen com a finalitat posar en pràctica tots els elements que intervenen en la locució i en la producció del text.

2.2 Activitats específiques

En aquestes activitats es treballen aspectes concrets de la locució –pronúncia, velocitat, intensitat, entonació, ritme i pauses-, a partir d'exercicis que permeten incidir en algun d'aquests aspectes, per tal que més endavant l'alumne els integri tots en el seu discurs oral. Les activitats que es proposen són: enunciats, embarbussament, endevinalles i refranys.

La manera de procedir és sempre la següent:

1. El professor informa de l'objectiu i de l'activitat que es treballarà.
2. El professor dóna estratègies a l'alumne perquè pensi i experimenti la millor manera de treballar l'objectiu.
3. L'alumne, a partir de les estratègies comentades a classe, es prepara individualment l'activitat.
4. La presenta a classe davant dels companys.
5. Els companys i el professor, seguint unes pautes de reflexió concretes, comenten el resultat final i li fan propostes de millora.
6. L'alumne, a partir dels comentaris, torna a practicar l'activitat i l'enregistra en un CD-Rom.
7. L'alumne escolta l'enregistrament i valora:
 - si ha aconseguit del tot l'objectiu de l'activitat
 - si ha millorat, però encara l'haurà de tenir present posteriorment
 - si presenta encara moltes dificultats i creu que necessita fer més exercicis

Enunciats

L'activitat consisteix a treballar frases o fragments més amplis que ens serveixin per practicar la pronúncia, la vocalització i l'entonació. Un percentatge alt dels nostres estudiants tenen dificultats fonètiques sobretot en el vocalisme ([ε], [ɔ], [ə]), en els sons consonàntics fricativs i africats ([z], [dz], [dʒ], [ʒ], [ʃ]), tant si es troben aïllats com en enllaços fònics, i en el so [λ].

Distribuïm aquesta activitat en sis sessions diferents que es van alternant durant la primera meitat del curs. A cada sessió es treballen frases en què es practiquen un o dos sons diferents, en la producció dels quals una part de l'alumnat hi sol tenir dificultats, la vocalització, per tal de facilitar la comprensió, i l'entonació, a partir de donar significats pragmàtics diferents als enunciats (resignació, queixa, ordre, alegria, eufòria, ironia, etc.).

Seguint les indicacions del professor, l'alumne es prepara individualment l'activitat i l'exposa davant de tota la classe. El professor i els companys analitzen la seva producció seguint la pauta següent:

PAUTA DE REFLEXIÓ	
Pronúncia	és correcta presenta alguna dificultat aïllada presenta força dificultat és inadequada
Vocalització	és molt adequada. és adequada. és exagerada. és poc marcada.
Entonació	és molt adequada i natural és adequada és monòtona és emfàtica

L'alumne ha de tenir en compte totes les observacions que li han fet abans d'enregistrar les frases en un CD-Rom. Després, cal que escolti i valori la seva producció, fent servir la mateixa pauta.

Embarbussaments

Per tal que l'alumne prengui consciència i aprengui a controlar la velocitat d'oralització d'un text, els embarbussaments són molt útils. És important que s'adoni de la necessitat d'ajustar la velocitat al tipus de text i als seus interlocutors. Per això, llegim embarbussaments, primer, molt a poc a poc i, després, molt ràpid i, seguidament, combinem la rapidesa amb la lentitud. Finalment, l'alumne tria dos embarbussaments i els executa tot modulant la velocitat de forma adequada i expressiva, sense perdre la vocalització.

Per analitzar i valorar la producció dels embarbussaments, s'utilitza la pauta següent:

PAUTA DE REFLEXIÓ	
Velocitat	és molt adequada és adequada és massa ràpida és massa lenta
Vocalització	és molt adequada. és adequada. és exagerada. és poc marcada.

Endevinalles

L'estructura de les endevinalles és rítmicament repetitiva. El professor ha d'intentar fer veure que es poden expressar oralment de forma diferent. Cal que els alumnes

aprenuin a trobar el ritme adequat per no incórrer en la monorítmia. Així, en aquesta activitat, en primer lloc, llegim l'endevinalla; en segon lloc, veiem la cantarella que té; i finalment, proposem d'oralitzar-la remarcant totes les pistes que hi ha al text per trobar la solució locutiva i col·locar-hi les pauses expressives que es creguin convenients.

A continuació, presentem la pauta que s'utilitza per valorar les dues endevinalles que ha de produir l'alumne:

PAUTA DE REFLEXIÓ	
Ritme	és molt adequat és adequat és monòton és inadequat
Pauses	són molt adequades són massa llargues són massa curtes són en lloc inadequat.

Refransys

L'objectiu de treballar els refransys és que els estudiants aprenuin a comunicar-se amb una intensitat adequada perquè els seus receptors els sentin, ni massa alt ni massa baix, i sàpiguen provocar canvis d'intensitat en determinats punts del discurs tenint en compte el que volen dir. També s'aprofita aquesta activitat per practicar l'entonació.

El professor ajuda l'alumne a tenir un criteri definit respecte a les paraules o als sintagmes que es poden destacar de cada refrany fent canvis d'intensitat i d'entonació.

Els quatre refransys que l'estudiant ha de produir es valoren amb la pauta següent:

PAUTA DE REFLEXIÓ	
Intensitat	és molt adequada és adequada és massa alta és massa baixa
Entonació	és molt adequada i natural és adequada és monòtona és emfàtica

2.3 Activitats globalitzades

En aquestes activitats l'alumne ha de tenir en compte tots els elements propis del tipus de discurs que es proposa: lingüístics, paralingüístics, de comunicació no verbal, pragmàtics i discursius, els quals ha de controlar durant el procés d'elaboració i el de producció.

Els passos que seguim per elaborar i produir qualsevol discurs oral són els següents:

1. Informació per part del professor de l'objectiu i de l'activitat que es treballarà.
2. Planificació d'una producció oral per part de l'alumne seguint unes pautes que prèviament li ofereix el professor.
3. Presentació de la proposta de discurs al professor: el tema, el guió, l'anàlisi de la situació comunicativa, les estratègies i habilitats que poden contribuir a crear un text més eficaç, etc.
4. Valoració del professor i de l'alumne. Revisió.
5. Producció del discurs a l'aula. En alguns casos, s'enregistrarà en càmera de vídeo.
6. Comentari crític dels companys i del professor, a partir d'unes pautes de valoració.
7. Revisió del discurs i enregistrament en el CD-Rom, tenint en compte els aspectes que no ha resolt adequadament.
8. L'alumne escolta l'enregistrament i valora:
 - si ha aconseguit del tot l'objectiu de l'activitat
 - si ha millorat, però encara haurà de tenir present determinats aspectes
 - si presenta encara moltes dificultats i creu que necessita fer més pràctica

En aquestes activitats globalitzades, a més de tenir en compte els aspectes lingüístics i locutius que hem treballat anteriorment, s'analitzen i es valoren l'adequació, la coherència, la cohesió i la correcció del discurs.

Comentem les diferents tipologies textuais i proposem que els alumnes es preparin, primer, la defensa d'un punt de vista (discurs argumentatiu); segon, l'exposició d'un tema (discurs explicatiu); i tercer, un conte o una narració curta (discurs narratiu).

Al final del procés d'elaboració de cada activitat, l'alumne ha de reflexionar i valorar, abans de produir el discurs a l'aula, si ha tingut en compte tots aquells aspectes que són necessaris per fer una bona planificació del discurs, els quals exposem a les pautes següents:

PAUTA DE REFLEXIÓ
<ul style="list-style-type: none"> - He buscat informació sobre el tema i l'he processada? - He elaborat un guió per poder produir el discurs davant dels meus companys, sense necessitat de llegir? - He decidit quins mitjans de suport utilitzaré (audiovisuals, visuals, paper, pissarra...)? - He tingut en compte tots aquells aspectes que contribueixen a una bona locució? - He considerat tots els aspectes discursius i comunicatius? - He assajat abans de presentar-lo?

L'alumne presenta cadascuna de les tres activitats davant de la classe i del professor, els quals analitzen el discurs i li fan suggeriments (excepte en els aspectes paralogutius) per millorar-lo basant-se en la pauta següent:

	PAUTA DE REFLEXIÓ	Sí	No
A D E Q U A C I Ó	<ul style="list-style-type: none"> • el model de llengua és adequat al nivell de formalitat requerida, tenint en compte el destinatari i el tema • s'ha aconseguit l'objectiu comunicatiu que es proposava • s'ha aconseguit en l'interlocutor l'efecte volgut, tenint en compte la intencionalitat 		
C O H E R E N C I A	<ul style="list-style-type: none"> • el discurs conté les parts bàsiques: introducció-presentació, desenvolupament-cos i conclusió. • les idees es presenten de forma clara i ordenada • s'avança de forma lògica • no hi ha idees irrelevantes ni contradiccions • s'ajusta al gènere o a la tipologia que es demanava • presenta estratègies de compensació, com la matisació, l'autocorrecció, l'aclariment d'idees, la reformulació, l'emfasització, l'exemplificació, etc. • és clar, eficaç i natural • l'extensió és suficient 		
C O H E S I Ó	<ul style="list-style-type: none"> • les construccions sintàctiques són clares i variades • les frases són acabades • hi ha una adequada interrelació entre les frases (de contrast, de conseqüència, d'addició o de disjunció) • presenta mecanismes de substitució i de referència • conté un repertori lèxic ric, variat i precís, tot evitant mots generals (tema, fet, cosa....) 		
C O R R E C C I Ó	<ul style="list-style-type: none"> • les estructures morfosintàctiques són pròpies del català • les formes lèxiques (paraules i frases fetes) respecten la normativa estàndard 		
P R O N Ú N C I A	<ul style="list-style-type: none"> • la pronúncia dels sons vocàlics és genuïna • la pronúncia dels sons consonàntics és genuïna 		
L O C U C I Ó	<ul style="list-style-type: none"> • la vocalització és bona • la intensitat és adequada • la velocitat és adequada • l'entonació és adequada i natural • les pauses són adequades 		

N O V E R B A L	<ul style="list-style-type: none"> • presenta un feedback positiu en la mirada amb els interlocutors • gesticula bé • és adequat el moviment corporal • adopta una bona postura 		
--	---	--	--

Les dues darreres activitats globalitzades que es proposen s'enregistren en vídeo a l'aula. L'alumne pot triar el gènere del discurs que vulgui per produir-lo davant dels companys i del professor. El procés d'elaboració i les pautes de reflexió són les mateixes; ara, però, s'hi afegixen aspectes paralocutius.

Cada alumne presenta la seva producció davant del professor i de la resta de l'alumnat, els quals li poden fer comentaris i suggeriments. Una part dels companys, que s'anirà alternant, avaluarà els discursos d'acord amb unes pautes que comentarem a l'apartat d'avaluació.

2.4 Activitats finals

Les activitats finals que s'inclouen al portafolis són la graella *Quina mena de parlant sóc?* i l'autoavaluació. Pel que fa a la graella, es torna a passar als alumnes, se'ls demana que la comparin amb la inicial i que les comentin. Tota la reflexió que comporta aquesta comparació té com a finalitat que cada alumne vegi en quins aspectes ha millorat i què ha de treballar per continuar millorant. Algunes vegades serveix perquè s'adoni que la percepció inicial del seu nivell no era del tot encertada, tant perquè creia que en sabia més com perquè pensava que tenia més dificultats. Pel que a l'autoavaluació, com ja comentarem més endavant, l'estudiant ha de seleccionar dues produccions significatives del procés d'aprenentatge seguit, i ha de demostrar que és conscient del que li queda per aprendre i de quines estratègies i eines utilitzarà.

3. L'avaluació dels aprenentatges

En consonància amb la metodologia que hem aplicat, que posa l'accent en el procés d'aprenentatge i estimula l'alumnat a ser-ne el protagonista, hem adoptat un tipus d'avaluació que parteix de la diagnosi inicial, continua en la fase formativa i acaba en una avaluació sumativa, perquè creiem que s'adiu més amb tot el nostre plantejament de partida.

Un dels inconvenients amb què havíem topat a l'hora de fer una avaluació formativa de la llengua oral era la dificultat per analitzar, reflexionar i revisar les activitats que produeix l'alumne a l'aula, perquè són de recepció immediata i irreversible. El problema, doncs, que planteja tornar a produir el text, tenint en compte que l'única constància objectiva de la producció és allò que hom recorda vagament i les anotacions que consten a les pautes (a vegades poc concretes), és que falten més proves objectives i tangibles per poder comparar. La situació s'agreuja encara més quan hem de valorar el progrés de l'alumne entre les primeres produccions del curs i les finals.

Si a la pauta d'avaluació, per exemple, consta que l'alumne ha produït un text massa ràpid, amb pauses molt curtes i amb entonacions deficientes, això ho hauria de tenir en compte en les produccions futures (és a dir, hauria de controlar la velocitat, hauria d'allargar les pauses i hauria de tenir en compte l'entonació). Ara bé, si l'alumne no té cap mostra de les produccions anteriors per poder fer-ne la comparació (que en aquests processos d'aprenentatge és molt necessària) no sabrà què ha de fer exactament. Hem de tenir en compte que l'alumne és conscient del seu procés d'aprenentatge en la fase inicial (planificació, presentació al professor, valoració i revisió), però en el moment de produir el text ni es veu, ni se sent, ni es valora de la mateixa manera que ho pot fer un receptor.

Aquest inconvenient, però, ha estat superat gràcies a la possibilitat de tenir accés a suports digitals, com és el CD-Rom, que ens permet enregistrar tant arxius de veu com de vídeo, sense massa dificultat si disposem del programari² adequat.

Com ja hem explicat a l'apartat anterior, les activitats són produïdes a l'aula i, després de l'anàlisi crítica del professor i dels companys, l'alumne ha de tornar a fer el discurs, però, ara, sol, enregistrant-se en àudio directament a l'ordinador per mitjà d'un micròfon. Aquesta segona producció és la que li permet escoltar-se i reflexionar, decidir que l'ha de repetir tantes vegades com ho cregui convenient fins que consideri que és millor i, finalment, gravar-la al CD-Rom. El conjunt d'activitats enregistrades en aquest CD-Rom constituïran les evidències perquè l'estudiant es pugui autoavaluar i, també, perquè el professor l'avalui.

Les dues darreres activitats globalitzades es graven en vídeo a l'aula, per la qual cosa l'alumne no les ha de repetir, si no ho considera necessari, i això permet tenir en compte aspectes paralocutius, que en les produccions d'àudio no es poden valorar, com ara la mirada, la gesticulació corporal, la postura, entre d'altres.

Per portar a terme el procés avaluatiu, començarem amb el diagnòstic inicial, a partir de respondre la graella *Quina mena de parlant sóc?* i d'una activitat oral enregistrada al CD-Rom, les quals ens permeten establir el coneixement de la matèria que té cadascú, analitzar les necessitats formatives i traçar l'itinerari personalitzat de l'alumne per tal que pugui superar les seves mancances. L'activitat oral consisteix a produir un text oral d'entre cinc i set minuts de durada que serveixi de presentació personal.

Considerant aquest discurs oral i la graella, el professor i l'estudiant mantenen un diàleg per posar en comú el diagnòstic: coneixements, habilitats i actituds inicials. També en aquesta trobada el professor informa l'alumne dels objectius del curs. A partir d'aquí, s'estableixen les línies bàsiques del que hauria de ser el pla de treball per superar les dificultats que cadascú pugui tenir.

Per avaluar les produccions orals dels alumnes, el professor fa servir la pauta que presentem a la pàgina següent, tot i que no sempre es tenen en compte tots els aspectes

² Ens calen aplicacions de gravació d'àudio directament a l'ordinador a través d'un micro, com Wavepad, Nero, Praat, entre molts d'altres. Pel que fa a la gravació en vídeo, la solució més fàcil és gravar directament de la càmera a cinta de vídeo o editar-lo a l'ordinador amb algun programa d'edició de vídeo, com Première o Quicktime, entre molts d'altres.

–recordem que en les primeres activitats es posa l'èmfasi en els aspectes locutius (velocitat, intensitat, etc.), mentre que els paralogutius (mirada, gest, postura) només s'avaluen en els dos discursos finals.

Després de la diagnosi inicial, el professor proposa les activitats que es faran durant el curs: unes d'específiques, que serveixen per treballar aspectes puntuals relacionats amb la locució, i unes de més globals (creació de discursos orals per part de l'alumne), que tenen com a finalitat posar en pràctica tots els elements que intervenen en la locució i en la producció del text. Aquestes activitats són les que constitueixen el portafolis de cada estudiant, com ja hem vist a l'apartat anterior, i alhora serveixen per fer l'avaluació formativa.

PAUTA D'AVUACIÓ		
Adequació A/B/C		
Coherència A/B/C/D/E		
Cohesió A/B/C/D/E		
Pronúncia A/B/C/D/E		
Correcció A/B/C/D/E		

Velocitat	massa lenta		massa ràpida		adequada		molt adequada	
Intensitat	massa baixa		massa alta		adequada		molt adequada	
Entonació	monòtona		emfàtica		adequada		molt adequada	
Ritme	monorítmia				adequat		molt adequat	
Pauses	llargues/curtes		lloc inapropiat		adequades		molt adequades	
Gesticulació facial i mirada	poc expressiva		exagerat, repetitiu, tics		adequada		molt adequada	
Moviment corporal i	poc expressiu		exagerat, repetitiu, tics		adequat		molt adequada	

Aquesta avaluació formativa facilita al professor la informació sobre els coneixements i les capacitats que va adquirint l'alumne, la qual cosa el pot conduir a haver de prendre decisions de canvi en la metodologia d'ensenyament, en la flexibilitat en el ritme o en la tipologia de les activitats. També li permet atendre de forma més individualitzada cada alumne i facilitar-li estratègies i eines per superar les seves mancances.

Per determinar els nivells d'aprenentatge aconseguits pels estudiants i valorar-ne l'eficàcia del procés, partint de l'objectiu final que ens proposàvem, creiem que és necessari a final de curs fer una avaluació sumativa. Per a aquesta avaluació, l'alumne, en primer lloc, ha de seleccionar del seu portafolis els dos millors discursos i justificar perquè ho creu així; en segon, ha de tornar a respondre la graella *Quina mena de parlant sóc?* i, un cop emplenada, comparar-la amb el primer cop que la va fer. La graella juntament amb tot el procés reflexiu i les produccions que ha fet l'ajudaran a ser conscient del que ha après, del que creu que li queda per aprendre i què pot fer per millorar les seves produccions orals en un futur. Finalment, ha de determinar quina nota creu que es mereix i justificar-ho.

El professor i els companys també participen en l'avaluació de cada estudiant. El professor, d'una banda, valora els coneixements, les competències i les estratègies que ha adquirit i, de l'altra, tot el procés d'aprenentatge que ha seguit. En els dos darrers discursos globalitzats, els companys, utilitzant les mateixes pautes que fa servir el professor, avaluen una part dels discursos orals, la qual cosa també ens permet comprovar la capacitat crítica que han assolit.

4. Valoració de l'experiència

Després d'un any i mig d'aplicació del portafolis, fent servir noves tecnologies de suport digital, la valoració que en fem és molt positiva, tant des del punt de vista de l'alumnat com del professorat. Amb aquesta experiència, constatem que el rendiment acadèmic millora i, alhora, facilita que es pugui aconseguir l'objectiu final de les nostres assignatures de llengua oral als ensenyaments de Mestre i de Comunicació audiovisual: que l'estudiant sigui capaç, d'una banda, d'interpretar tota mena de discursos orals i, de l'altra, de produir-los de forma eloqüent, eficaç, adequada, correcta, cohesionada i coherent en els diversos contextos comunicatius de la seva pràctica professional.

La graella *Quina mena de parlant sóc?* com també totes les pautes de reflexió l'han estimulat a prendre consciència del coneixement que té de la matèria en tot moment, a l'inici i al llarg del curs (*què creia que sabia / què sabia*), a elaborar i replantejar-se el seu propi itinerari amb la guia del professor (*què em cal saber*), a poder valorar el seu progrés (*què he après*), a treballar cooperativament amb els seus companys i a opinar sobre les seves produccions, i a sentir-se capaç de continuar formant-se autònomament (*què em queda per aprendre*).

Aquesta manera de procedir, ha afavorit la implicació dels estudiants, no solament en el seu procés formatiu, sinó també en l'avaluatiu, ja que cada activitat realitzada constitueix l'evidència de l'avanç en el coneixement i domini de la matèria i, al mateix temps, en constitueix l'avaluació formativa. Aquesta avaluació culmina en l'informe d'autoavaluació que fa cada estudiant a final de curs, el qual permet valorar la seva capacitat de reconèixer quin és el seu nivell i quines són les seves millors produccions, de seguir un procés de reflexió metacognitiva i d'esdevenir autònom.

Cal dir, finalment, però, que la metodologia emprada, el tipus d'avaluació i l'ús del portafolis, com a eina per a l'aprenentatge, tot i que ho valorem de manera molt positiva, reconeixem que demanen una forta implicació i compromís tant per part de

l'alumne com del professorat, que esdevenen imprescindibles per portar a terme al procés.

Bibliografia

BORDAS, Imma; CABRERA, Flor A. (2001): "L'avaluació de l'alumnat a la universitat", *Educar*, 28.

BORDONS, Glòria; COSTA, Elisabet; FONT, Dolors; GUARRO, Beatriu; MARTÍNEZ, Caterina; MANUEL, Joan; SAYÓS, Rosa; TORRAS, Francina (2005): "Aprentatge reflexiu i autònom aplicat a la docència de la llengua catalana: l'aplicació del portafolio". *Butlletí La Recerca*, 1, Universitat de Barcelona, Institut de Ciències de l'Educació.

BOSCH, Mireia (1996): *Autonomia i aprenentatge de llengües*. Barcelona, Graó.

BOSCH, Mireia; ESTEVE, Olga (1998): "Activitats per desenvolupar la consciència lingüística" *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, núm. 18, pàgs. 67-81.

CASSANY, Daniel (2002): "El portafolio europeo de lenguas", *Aula de Innovación Educativa*, núm.117, pàgs.13-17

CASSANY, Daniel (2006): "Del portafolis a l'e-PEL", *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, núm. 39, pàgs. 7-15.

COLL, Cèsar i altres (1993): *El constructivismo en el aula*, Barcelona. Graó.

CAMPS, Anna; CAMBRA, Margarida (ed.) (2000): *Recerca i formació en didàctica de la llengua*. Barcelona, Graó.

ESTEVE, Olga; ARUMÍ, Marta; CAÑADA, M. Dolors. (2003): "Hacia la autonomía del aprendiz en la enseñanza de lenguas extranjeras en el ámbito universitario: el enfoque por tareas como puente de unión entre el aprendiz en el aula y el trabajo en autoaprendizaje" *Bells*, núm. 6. <http://www.publicacions.ub.es/bells>

FONT ROTCHÉS, Dolors (2003): "La locució en el discurs oral", *Articles de Didàctica de la Llengua i la Literatura*, núm. 30, pàgs. 92-107.

FONT ROTCHÉS, Dolors (2007): *L'entonació del català*, Biblioteca Milà i Fontanals, 53. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

FONT ROTCHÉS, Dolors; TORRAS COMPTE, Francina (2007): 'Aprender llengua oral amb un recurs estimulant: el CD-Rom, *Llengua i ús*, núm. 40.

Generalitat de Catalunya, Govern de les Illes Balears, Govern d'Andorra (2003): *Marc europeu comú de referència per a les llengües: aprendre, ensenyar, avaluar*. Barcelona.

SALABERRI, Sagrario (ed.) (2002): *La lengua, vehículo cultural multidisciplinar*. Madrid, MEC. Colección Aulas de verano.